

Nieuws van Ecologica

Nieuwsbrief November

Beste,

Op een enkele paddenstoelen- en kleine zoogdierenkartering en de altijd doorlopende quickscan-veldbezoeken na is het veldseizoen voor ons inmiddels ten einde. Het was een mooi seizoen qua onderzoeksgebieden en waarnemingen. Qua weer was het wel weer even wennen: na drie zomers met steevast zon blijkt het toch ook echt nog langdurig bewolkt of zelfs regenachtig te kunnen zijn. Ergens ook geruststellend, maar soms even schakelen met de planning. Het was interessant om te zien hoeveel effect zo'n ander weerpatroon heeft op flora en fauna. Veel soorten waren dit jaar ernstig vertraagd ten opzichte van voorgaande jaren. We waren blij te zien dat veel sloten, poelen en vennen eindelijk weer waterhoudend waren en bleven dit jaar. Voor wat betreft de vennen helaas veelal wel nog met weinig karakteristieke fauna. We hopen dat dit komende jaren bijtrekt, maar houden ons hart vast.

Op dit moment zijn we binnen Ecologica vooral druk met analyse van verzamelde gegevens en met verslaglegging. Vanaf december komt er weer lucht in onze planning en kunnen wij dus weer nieuwe projecten verwelkomen!

In deze nieuwsbrief onder meer: enkele interessante lopende projecten belicht, bijzondere waarnemingen van afgelopen seizoen en een update over ons ecologiesymposium. We wensen u veel leesplezier en een prachtige herfst!

Projecten

Hieronder een kleine greep uit onze projecten van dit jaar:

Verkenning Bels Lijntje

Het Bels Lijntje betreft een voormalig spoortracé tussen Tilburg en Turnhout, destijds gelegen in uitgestrekte heidevelden. Het spoor is hier al tientallen jaren geleden vervangen door een fietspad en de omgeving is al ruim een halve eeuw overwegend agrarisch, maar niettemin zijn er nog wel elementen in het landschap aanwezig die herinneren aan het verleden, zoals het perron van station Baarle-grens. Ook de aanwezige vegetatie toont her en der nog iets van de schrale, bloemrijke situatie van weleer. Ecologica onderzocht voor Bosgroep Zuid Nederland de flora en insecten op een tweetal trajecten om te beoordelen welke kansen er liggen en om de uitgangssituatie vast te leggen. De bedoeling is dat op de onderzochte plekken de natuurwaarden vergroot worden, met een nadruk op wilde bijen en indien mogelijk ook bruine eikenpage. Er bleken nog zeer kritische soorten aanwezig van schrale stenige milieus zoals slanke mantelanjier en zelfs kleine steentijm, zij het marginaal. En ook op insectengebied bleken interessante soorten aanwezig zoals slangenkruidbij, kauwende metselbij, blauwe ertsbij, laat hoefbladgijtje en grote weerschijnvlinder. We zijn benieuwd naar de ontwikkelingen komende jaren!

Wilde bijenkarteringen

Dit jaar zijn we druk geweest met bijenprojecten in allerlei gebieden: Maasgouw, Best, Breda, Baarle-Nassau, Planken Wambuis en allerlei dijken verspreid door het werkgebied van Waterschap Rivierenland. We hebben daarmee een behoorlijk omvangrijke hoeveelheid informatie verzameld en daarmee hoopelijk bijgedragen aan de bekendheid van en de kennis over deze kwetsbare soortgroep. In sommige terreinen hebben we de aanwezige soortenrijkdom in kaart gebracht; in andere hebben we meer specifiek onderzoek gedaan naar het effect van aangepast beheer. Bij Planken Wambuis betrof het een herhaling van een kartering uit 2013 en analyseren we momenteel ook de veranderingen die zijn opgetreden. Duidelijk is al dat het terrein in ieder geval nog behoorlijk soortenrijk is en een thuisbiedt aan diverse kritische soorten. Ook de kartering in Best betrof een herhaling op enkele specifiek voor bijen beheerde en opvallend soortenrijke locaties. Het is verrassend hoeveel zeldzamere soorten deze toch vrij kleine en door infrastructuur omsloten leefgebiedjes weten te vinden.

SNL-karteringen

Wij hebben dit jaar SNL-karteringen uitgevoerd voor diverse opdrachtgevers in uiteenlopende terreinen, maar allemaal opvallend dicht bij elkaar: Heeze, Geldrop-Mierlo, Cranendonck, Valkenswaard, Bergelijk, Helmond, Eindhoven, Nuinen en Deurne. We hebben dus weer een behoorlijk actueel beeld van deze regio! Het is daarbij goed om vast te stellen dat er nog de nodige prachtige plekjes aanwezig zijn, met allerlei waardevolle soorten en situaties. Zo vonden we bijvoorbeeld in Heeze plekken met stippelevaren, trilgraszegge en drijvende egelskop en in Valkenswaard vond we ondermeer moeraszoutgras, wijdbloeiende rus en gele zegge. Helaas moesten we gelijktijdig vaststellen dat libellen van vennen nog bepaald niet hersteld zijn van afgelopen droge jaren. Gelukkig vonden we wel een nieuwe locatie met gevlekte glanslibel.

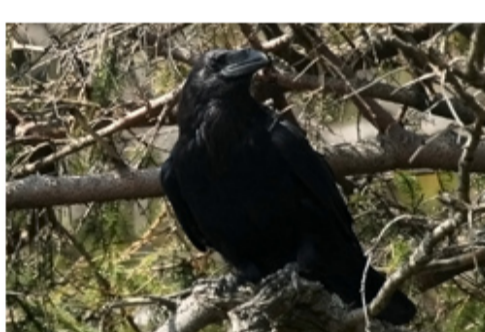

Pilot biodiversiteitsonderzoek in boomkronen

Samen met de bosgroepen, EIS Kenniscentrum Insecten en enkele studenten zijn we bezig met een pilotproject om te achterhalen of het mogelijk is om op relatief eenvoudige wijze te onderzoeken of bepaalde vormen van bosbeheer effect hebben op de insectenfauna in de kroonlaag van het bos. Daar zitten nogal wat haken en ogen aan, waarvan de meest in het oog springende uiteraard de slechte bereikbaarheid is. Afgelopen voorjaar is gestart met de eerste bemonsteringen en deze zomer zijn de eerste deelmonsters met kevers bestudeerd. Die eerste resultaten zijn bemoedigend. De vangsten zijn niet buitensporig groot, maar wel heel divers en karakteristiek voor bovengrondse, bosgebonden microhabitats. We kijken uit naar de monsters van de rest van het seizoen en de analyse! We hopen in deze pilot met name duidelijker in beeld te krijgen wat de verschillen zijn tussen de geteste methoden, wat voor vragen er wel of juist niet mee te beantwoorden zijn en hoe goed e.e.a. op te schalen is.

Opvallende vondsten

Wie langdurig buiten is en scherp oplet, ziet af en toe opvallende onalledaagse zaken. Onze ecologen overkomt dat regelmatig. Het is één van de dingen die ons werk zo leuk maakt. Soms betreft dat zaken die binnen de scope van het project vallen, maar regelmatig ook niet. Zo kwamen we tijdens een vlindertelling in Heeze de **ericabij** tegen en een in bijennesten wonend kevertje genaamd **Tragoderma glabrum**. Van die laatste zijn slechts enkele Nederlandse waarnemingen bekend. In Eindhoven kwamen we een **Limburgse langsprietplatbek** tegen. Dat betrof pas de 3°

waarneming van deze soort in Noord-Brabant. Een andere opvallende constatering tijdens allerlei veldwerk in graslanden in de regio was de massale aanwezigheid van **greppelsprinkhaan**. Deze soort was buiten Zeeland tot voorkort vooral te vinden in het rivierengebied, maar inmiddels kennelijk alom aanwezig. Ook allerlei andere soorten hebben zich inmiddels kennelijk in en rond Eindhoven gevestigd, zoals **raaf**, **luzernebehangersbij** en **gafelwaterjuffer**. Die laatste plaatselijk lijkt aan aantal. Ondanks dat de vestiging van een deel van deze nieuwkomers vooral gerelateerd lijkt aan klimaatverandering en daarmee indiceert dat er zorgelijke veranderingen gaande zijn, is het ergens ook prettig om vast te stellen dat het deze soorten in ieder geval wel lukt om te verplaatsen naar nieuwe, noordelijker leefgebieden: hoe minder soorten ten zuiden van ons klem komen te zitten hoe beter.

Symposium Ecologie en de praktijk 2022

Op dit moment is de situatie dat er nog steeds beperkingen zijn voor het organiseren van symposia en dat er nog weinig uitzicht is op stabiele versoepeling van de coronaregels; sterker nog er wordt momenteel gewerkt aan nieuwe beperkingen. De belangrijkste actuele praktische beperkingen zijn maximaal 75% zaalbezetting, gebruik van QR-codes en de basisregel 'thuisblijven bij klachten'. Binnen die randvoorwaarden is het op zich niet mogelijk om een symposium te organiseren voor een grote groep deelnemers. Het is echter in dit stadium nauwelijks te voorspellen hoe de situatie over enkele maanden zal zijn. Er is nog steeds een reëel risico op een nieuwe besmettingenplek en daarmee samenhangend hangen er nog steeds ook maatregelen in de lucht die doorgang van het symposium kunnen verhinderen, denk aan het opnieuw invoeren van de 1,5-meterregel.

Gezien het voorgaande zitten we bij Ecologica momenteel op het spoor om géén symposium te organiseren in het voorjaar van 2022, maar als de ontwikkelingen niet al te ongunstig zijn hopelijk wél in de nazomer van 2022. Als de situatie het toelaat, willen we dus (hopelijk eenmalig) van seizoen wisselen. Aangezien we een maand of vier nodig hebben om e.e.a. op poten te zetten, zullen we hier uiterlijk in mei een definitieve knoop over hakken.

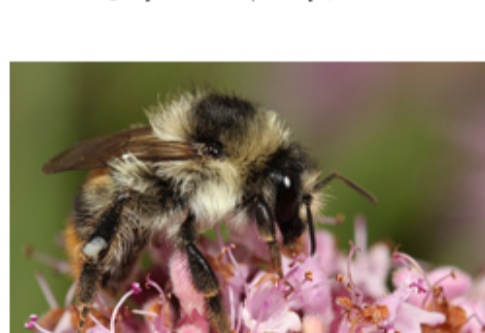
Zie onze website voor veelgestelde vragen over het symposium:

<https://www.ecologica.eu/symposium>

Artikelen

Er zijn afgelopen periode weer 2 wetenschappelijke artikelen uitgekomen waar wij bij betrokken waren. Zeker de tweede staat relatief ver af van onze dagelijkse werkpraktijk, maar wat ons betreft toch interessant om te noemen:

- In juni kwam een artikel uit waaraan collega Ivo Raemakers heeft meegewerkt. Het betrof een onderzoek naar voedselvoorkeuren van hommels door analyse van pollen aanwezig tussen de verzamelharen van hommels in museumcollecties. Het werd gepubliceerd in het Journal of Animal Ecology. Het artikel is te lezen via:

<https://besjournals.onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/1365-2656.13553>

- In juli kwam een artikel uit van de hand van Tim Faasen, gepubliceerd in het International Journal of Odonatology. Het betrof een artikel over het Neotropische waterjuffergenus *Inpabasis*, waarbij hij ook een nieuwe soort voor de wetenschap beschrijft, afkomstig uit Peru. Het artikel is te lezen via:

<https://www.wachholtz-verlag.de/Wissenschaft/Open-Access/Biologie-OM/International-Journal-of-Odonatology/Inpabasis-intermedia-a-new-species-of-damselfly-from-Peru-Odonata-Coenagrionidae-with-an-illustrated-key-to-all-known-inpabasis-species-Description-Article-Faasen.html>

Cursussen

Samen met Naturio organiseren we binnenkort weer een tweetal praktische cursussen:

- Beschermde soorten en ecologisch boombeheer (Amersfoort, 30 maart)
- Gedurfd lanenbeheer (Amersfoort, 10 november, nog enkele plaatsen beschikbaar)

Beide cursussen worden gegeven door onze collega Ico van Woersem. Bekijk de website van Naturio (www.naturio.nl) voor meer informatie en cursusdata. De laatste beheerscursus is eventueel ook in-company mogelijk.

Diversen

Vroege Vogels had afgelopen vrijdag een uitzending over de Planken Wambuis. Collega Ivo en oud-collega Arno vertellen daarin over de bijen in dat gebied. De uitzending is terug te bekijken via <https://www.bnnvara.nl/vroegevogels/videos/570922>.

Vragen?

Heeft u vragen, ideeën of opmerkingen, neem dan gerust contact met ons op via info@ecologica.eu of 46 20 70.

Vriendelijke groet,

Het team van Ecologica